

MINISTERSTWO ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

Podsekretarz Stanu

ROWwk-az-540-2/10 (4/76)

WPŁYNEŁO
Urząd Marszałkowski w Toruniu
KANCELARIA GOSPODARSTWA
07 LIP. 2010
45353/07/2010
Ilość załączników
podpis

WPŁYNEŁO
Departament PR (4)
09-07-2010
Ilość zał. 10978/10
podpis

Warszawa, 30.06.2010 r.

Wg rozdzielnika

W nawiązaniu do pisma z dnia 25 maja br., znak: ROWwk-zw-540-3/10(3360), w sprawie wystąpienia okoliczności o charakterze siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” (SPO „Restrukturyzacja...”) oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013), w załączeniu przesyłam informacje stanowiące uzupełnienie przedmiotowego pisma w zakresie ww. programów oraz Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004 – 2006.

PODSEKRETARZ STANU

Tadeusz Nalewajk

Zal. Metodologia postępowania w przypadku wystąpienia okoliczności o charakterze siły wyższej.

Rozdzielnik:

- 1. Pan Tomasz Kołodziej**
Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- 2. Pan Władysław Łukasik**
Prezes Agencji Rynku Rolnego
- 3. Pan Ryszard Pazura**
Dyrektor Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA
- 4. Pan Marek Łapiński**
Marszałek Województwa Dolnośląskiego;
ul. Wybrzeże Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław,
- 5. Pan Piotr Calbecki**
Marszałek Województwa Kujawsko – Pomorskiego;
Pl. Teatralny 2, 87-100 Toruń,
- 6. Pan Krzysztof Grabczuk**
Marszałek Województwa Lubelskiego;
ul. Spokojna 4, 20-074 Lublin,
- 7. Pan Marcin Jabłoński**
Marszałek Województwa Lubuskiego;
ul. Podgórna 7, 65-057 Zielona Góra,
- 8. Pan Włodzimierz Fisiak**
Marszałek Województwa Łódzkiego;
Al. Piłsudskiego 8, 90-051 Łódź,
- 9. Pan Marek Nawara**
Marszałek Województwa Małopolskiego;
ul. Racławicka 56, 30-017 Kraków,
- 10. Pan Adam Struzik**
Marszałek Województwa Mazowieckiego;
ul. Jagiellońska 26, 03-719 Warszawa,
- 11. Pan Józef Szabesta**
Marszałek Województwa Opolskiego;
ul. Piastowska 14, 45-082 Opole,
- 12. Pan Zygmunt Cholewiński**
Marszałek Województwa Podkarpackiego;
al. Cieplickiego 4, 35-010 Rzeszów,
- 13. Pan Jarosław Zygmunt Dworzański**
Marszałek Województwa Podlaskiego;
ul. Kardynała Wyszyńskiego 1, 15-888 Białystok,
- 14. Pan Mieczysław Struk**
Marszałek Województwa Pomorskiego;
ul. Okopowa 21/27, 80-810 Gdańsk,
- 15. Pan Bogusław Piotr Śmigielski**
Marszałek Województwa Śląskiego;
ul. Ligonia 46, 40-037 Katowice,
- 16. Pan Adam Jarubas**
Marszałek Województwa Świętokrzyskiego;
Al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce,
- 17. Pan Jacek Protas**
Marszałek Województwa Warmińsko – Mazurskiego;
ul. Emilii Plater 1, 10-562 Olsztyn,
- 18. Pan Marek Woźniak**
Marszałek Województwa Wielkopolskiego;
Al. Niepodległości 18, 61-713 Poznań,
- 19. Pan Władysław Husejko**
Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego
ul. Korsarzy 34, 70-540 Szczecin.

Metodologia postępowania w przypadku wystąpienia okoliczności o charakterze siły wyższej.

I. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

1. Regulacje dotyczące siły wyższej.

Zgodnie z art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o wspieraniu”, pomoc i pomoc techniczna wypłacone beneficjentowi, który nie wykonał w całości lub w części operacji lub obowiązków związanych z jej wykonaniem, lub zobowiązań związanych z przyznaniem pomocy technicznej, nie podlegają zwrotowi w przypadku wystąpienia co najmniej jednej z kategorii siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, określonych w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Ponadto przepisy art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy o wspieraniu stanowią, że wydając rozporządzenie dla działania, minister właściwy do spraw rozwoju wsi, może określić inne niż wymienione w przepisach Unii Europejskiej, o których mowa w art. 28 ust. 4, kategorie siły wyższej lub wyjątkowe okoliczności, w przypadku wystąpienia których nie jest wymagany zwrot pomocy.

2. Zwolnienie beneficjenta z wykonania zobowiązań oraz możliwość zachowania przez beneficjenta prawa do całości lub części pomocy przed i po wypłacie tej pomocy.

Zgodnie z przepisami rozporządzeń dla działań:

- 1) „Modernizacja gospodarstw rolnych”;
- 2) „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”;
- 3) „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa”;
- 4) „Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych”;
- 5) „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”;
- 6) „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”;
- 7) „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”;
- 8) „Odnowa i rozwój wsi”;
- 9) „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”;
- 10) „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”;

poza okolicznościami siły wyższej i wyjątkowymi okolicznościami, o których mowa w przepisach rozporządzenia nr 1974/2006 oraz przepisach rozporządzeń dla tych działań, beneficjent nie jest obowiązany do zwrotu pomocy w części dotyczącej operacji, która została zrealizowana zgodnie z warunkami określonymi w umowie (a w przypadku działania „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury...” – zgodnie z warunkami określonymi w Programie i rozporządzeniu), jeżeli cel operacji został osiągnięty i zachowany.

Zgodnie z postanowieniami wzoru umowy przyznania pomocy np. dla działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”, beneficjent zobowiązany jest m.in. do osiągnięcia i zachowania celu operacji.

§ 15 ust. 1 ww. wzoru umowy stanowi, że „w przypadku niewykonania co najmniej jednego ze zobowiązań, o których mowa w § 5 ust. 1-3, § 7 ust. 1-2 oraz § 9 ust. 1, z powodu

zaistnienia okoliczności o charakterze siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, określonych w przepisach wspólnotowych lub rozporządzeniu, Beneficjent może zostać całkowicie lub częściowo zwolniony przez Agencję z wykonania tego zobowiązania lub za zgodą Agencji zmianie może ulec termin jego wykonania”. Natomiast zgodnie z § 15 ust. 2, „w sprawie zwolnienia z wykonania któregośkolwiek ze zobowiązań lub zmiany terminu wykonania zobowiązań, o których mowa w ust. 1, Beneficjent składa w oddziale regionalnym wnioszek, zawierający opis sprawy wraz z uzasadnieniem oraz niezbędnymi dokumentami, w terminie 10 dni roboczych od dnia zaistnienia okoliczności o charakterze siły wyższej lub od dnia, w którym zaistnieje możliwość złożenia takiego wniosku. § 8 ust. 8 stosuje się odpowiednio”.

Zauważyć należy, że możliwość zwolnienia beneficjenta z wykonania zobowiązań wynikających z takiej umowy, wynika jedynie z jej postanowień. Przepisy Unii Europejskiej ani przepisy krajowe nie przewidują takiej instytucji, również w przypadku działania „Poprawienie i rozwijanie infrastruktury...”, w ramach którego pomoc jest przyznawana w drodze decyzji, a nie na podstawie umowy.

W odniesieniu do działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” i pozostałych działań inwestycyjnych, w przypadku których pomoc jest przyznawana na podstawie umowy, postanowienia ww. umowy określają jedynie sposób postępowania beneficjenta i Agencji w razie wystąpienia okoliczności siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, w przypadku wystąpienia, których nie jest wymagany zwrot pomocy, a więc stanowią wykonanie dyspozycji zawartej w § 30 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 200, poz. 1444, z późn. zm.). Takie rozumienie tych postanowień potwierdzają również skutki, jakie są związane ze zwolnieniem beneficjenta z wykonania określonych zobowiązań. W przypadku działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” skutki te zostały określone w § 12 ust. 2 wzoru umowy, zgodnie z którym „beneficjent może zachować prawo do całości albo części pomocy:

- 1) w części dotyczącej operacji, która została zrealizowana zgodnie z warunkami, o których mowa w § 9 ust. 1, jeżeli cel operacji został osiągnięty i zachowany, lub
- 2) jeżeli uzyskał zwolnienie, o którym mowa w § 15 ust. 1”.

§ 12 powyższego wzoru umowy określa sytuacje konieczności zwrotu otrzymanej pomocy. Dlatego też jego ust. 2 należy traktować jako wyjątek od reguły ustanawiającej konieczność zwrotu pomocy w przypadku wystąpienia co najmniej jednej z okoliczności określonych w ust. 1. Na mocy § 12 ust. 2 wzoru powyższej umowy beneficjent nie musi zwracać dotychczas otrzymanej pomocy, pomimo wystąpienia okoliczności uzasadniających jej zwrot, a więc zachowuje prawo do całości lub części pomocy, która została mu dotychczas wypłacona.

Odnosnie możliwości zachowania przez beneficjenta prawa do całości lub części pomocy, która nie została mu dotychczas wypłacona, należy wyjaśnić, że kwestie dotyczące wypłaty pomocy reguluje § 9 wzoru powyższej umowy. Zgodnie z jego ust.1-3 „Agencja wypłaca środki finansowe z tytułu pomocy, jeżeli Beneficjent:

- 1) zrealizował operację lub jej etap, w tym poniósł związane z tym koszty, zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu i w umowie oraz określonymi w innych przepisach dotyczących inwestycji objętych operacją;
- 2) zrealizował lub realizuje zobowiązania określone w umowie;
- 3) udokumentował zrealizowanie operacji lub jej etapu, w tym poniesienie kosztów kwalifikowalnych z tym związanych(ust. 1).

W przypadku, gdy Beneficjent nie spełnił któregośkolwiek z warunków, o których mowa w ust. 1, środki finansowe z tytułu pomocy mogą być wypłacone w części dotyczącej operacji

lub jej etapu, które zostały zrealizowane zgodnie z tymi warunkami oraz jeżeli cel operacji został osiągnięty lub może zostać osiągnięty do dnia złożenia wniosku o płatność ostateczną (ust. 2). W przypadku, gdy Beneficjent nie spełnił któregokolwiek z warunków określonych w ust. 1 oraz nie zaistniały okoliczności, o których mowa w ust. 2, lub zostały naruszone warunki przyznania pomocy, Agencja odmawia wypłaty pomocy (ust. 3).”.

O ile § 12 ust. 2 wzoru powyższej umowy wprost odsyła do jego § 15 ust. 1 to w § 9 umowy takiego odesłania brak. Wobec tego, że ani przepisy UE ani przepisy krajowe nie przewidują możliwości zwolnienia beneficjenta ze zobowiązań, skutki jakie wywołuje zastosowanie § 15 wzoru powyższej umowy należy odczytywać w kontekście regulacji EU oraz regulacji krajowych dotyczących wystąpienia okoliczności siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, a uprawnienia Agencji wynikające z tych postanowień powinny być realizowane w zgodzie z tymi regulacjami.

Okoliczności siły wyższej i wyjątkowe okoliczności, zgodnie z art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1974/2006, uzasadniają odstąpienie od żądania zwrotu otrzymanej pomocy. Wystąpienie ww. okoliczności nie uzasadnia natomiast dalszego finansowania operacji, której cel nie może zostać osiągnięty. Wypłata pomocy na dalszą realizację operacji, której cel nie może zostać osiągnięty, mogłaby być uznana za sprzeczną z art. 43 rozporządzenia nr 1974/2006, który stanowi że „w odniesieniu do środków inwestycyjnych, państwa członkowskie zapewniają, że wsparcie jest ukierunkowane na wyraźnie określone cele, które odzwierciedlają stwierdzone potrzeby strukturalne terytorialne oraz niekorzystne czynniki strukturalne.”. Zapewnianie, że wsparcie jest ukierunkowane na wyraźnie określone cele, jest procesem ciągłym i nie oznacza wyłącznie określenia odpowiednich kryteriów (warunków) przyznania pomocy, lecz również powinno polegać na monitorowaniu na poszczególnych etapach realizacji operacji, czy założony cel operacji jest możliwy do osiągnięcia, oraz podejmowaniu odpowiednich działań w przypadku, gdy osiągnięcie celu operacji jest zagrożone albo niemożliwe. Zatem w przypadku okoliczności siły wyższej lub wyjątkowej okoliczności, których wystąpienie powoduje niemożliwość osiągnięcia celu operacji, beneficjentowi powinna zostać wypłacona pomoc na refundację tych kosztów kwalifikowalnych, które zostały poniesione do czasu wystąpienia tych okoliczności, o ile oczywiście zostanie zwolniony ze zobowiązań na podstawie § 15 ust. 1 wzoru powyższej umowy i rzeczywiście poniósł te koszty kwalifikowalne. Taka wypłata pomocy nie stanowi bowiem finansowania dalszej realizacji operacji, której cel nie może zostać osiągnięty, lecz jedynie spełnienie świadczenia wzajemnego odpowiadającego świadczeniu zrealizowanemu przez beneficjenta do czasu wystąpienia okoliczności siły wyższej. Do umowy przyznania pomocy stosuje się bowiem przepisy Kodeksu Cywilnego, a zgodnie z jego art. 495 „jeżeli jedno ze świadczeń wzajemnych stało się niemożliwe wskutek okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi, strona, która miała to świadczenie spełnić, nie może żądać świadczenia wzajemnego, a w wypadku, gdy je już otrzymała, obowiązana jest do zwrotu według przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (§ 1). Jeżeli świadczenie jednej ze stron stało się niemożliwe tylko częściowo, strona ta traci prawo do odpowiedniej części świadczenia wzajemnego. Jednakże druga strona może od umowy odstąpić, jeżeli wykonanie częściowe nie miałoby dla niej znaczenia ze względu na właściwości zobowiązania albo ze względu na zamierzony przez tę stronę cel umowy, wiadomy stronie, której świadczenie stało się częściowo niemożliwe (§ 2).”. Bez wątpienia okoliczność siły wyższej jest okolicznością, za którą żadna ze stron nie ponosi odpowiedzialności. Zatem w przypadku jej wystąpienia ten przepis powinien mieć zastosowanie do świadczeń wzajemnych wynikających z umowy o przyznaniu pomocy z uwzględnieniem jednak tego, że zgodnie z art. 47 ust. 1 rozporządzenia nr 1974/2006, beneficjent nie jest obowiązany do zwrotu otrzymanej pomocy.

Mając na uwadze § 9 ust. 1 i 2 wzoru umowy o przyznanie pomocy dla działania „Zwiększanie...”, w przypadku, gdy okoliczności siły wyższej lub wyjątkowe okoliczności nie wykluczyły możliwości osiągnięcia celu operacji, nie istnieją przesłanki, które uniemożliwiałyby dalsze finansowanie operacji, chociażby częściowe, w zakresie w jakim ta operacja została wykonana w zgodzie z postanowieniami umowy. Odnosi się to również do sytuacji gdy na skutek wystąpienia tych okoliczności beneficjent został zwolniony (na podstawie § 15 ust. 1 wzoru ww. umowy) z innych zobowiązań niż zobowiązanie do osiągnięcia celu operacji, a tym bardziej do sytuacji gdy został przedłużony termin wykonania zobowiązań określonych w umowie.

Powyższe odnosi się analogicznie do pozostałych ww. działań, w ramach których pomoc przyznawana jest na podstawie umowy.

Natomiast w odniesieniu do działania „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury ...”, nie istnieje podstawa prawna do „zwolnienia beneficjenta ze zobowiązań przed wypłatą pomocy”.

Taki sam skutek można osiągnąć przez stwierdzenie, na podstawie art. 162 § 1 KPA, wygaśnięcia decyzji o przyznaniu pomocy. Zgodnie z powyższym przepisem „organ administracji publicznej, który wydał decyzję w pierwszej instancji, stwierdza jej wygaśnięcie, jeżeli decyzja:

- 1) stała się bezprzedmiotowa, a stwierdzenie wygaśnięcia takiej decyzji nakazuje przepis prawa albo gdy leży to w interesie społecznym lub w interesie strony,
- 2) została wydana z zastrzeżeniem dopełnienia przez stronę określonego warunku, a strona nie dopełniła tego warunku.”.

W sytuacji gdy nie jest możliwe osiągnięcie celu operacji, na której realizację została przyznana pomoc, to decyzja o jej przyznaniu wydaje się być bezprzedmiotowa. Istota operacji będącej przedmiotem decyzji polega na osiągnięciu określonego celu. Skoro ten cel nie jest możliwy do osiągnięcia, to nie jest możliwe wykonanie decyzji przyznającej pomoc, a zatem staje się ona bezprzedmiotowa. Aby stwierdzić wygaśnięcie decyzji oprócz ustalenia jej bezprzedmiotowości konieczne jest wystąpienie drugiej przesłanki wymienionej w art. 162 § 1 pkt 1 KPA, a więc „stwierdzenie wygaśnięcia takiej decyzji nakazuje przepis prawa albo gdy leży to w interesie społecznym lub w interesie strony.”. W przypadku omawianego działania żaden przepis prawa nie nakazuje stwierdzenia wygaśnięcia decyzji. Należałoby zatem wykazać, że stwierdzenie wygaśnięcia tej decyzji leży w interesie społecznym lub w interesie strony. Taki interes powinien być skonkretyzowany i wykazany w postępowaniu w sprawie wygaśnięcia decyzji skoro ma być przesłanką stwierdzenia jej wygaśnięcia. Ustalenie takiego interesu nie powinno stanowić problemu w takiej sytuacji, gdyż pozostawanie w obrocie decyzji, która faktycznie nie rodzi skutków prawnych (nie jest możliwe jej wykonanie, a beneficjent nie jest obowiązany do zwrotu otrzymanej pomocy), powoduje niepewność prawną. Zatem stwierdzenie jej wygaśnięcia leży zarówno w interesie społecznym, jak też w interesie strony.

Wypłata pomocy w ramach działania „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury...” jest dokonywana zgodnie z § 13 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 czerwca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa przez gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 122, poz. 791, z późn. zm.) oraz zgodnie z § 15 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa przez scalanie gruntów” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr

80, poz. 480, z późn. zm.). W myśl tych przepisów pomoc co do zasady jest wypłacana, jeżeli beneficjent:

- 1) zrealizował operację lub jej etap, w tym poniósł związane z tym koszty;
- 2) spełnia warunki określone w:
 - a) odpowiednio w § 16 albo § 18 powyższych rozporządzeń Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- 3) udokumentował zrealizowanie operacji lub jej etapu, w tym poniesienie kosztów kwalifikowalnych z tym związanych.

Jednakże nawet w przypadku niespełnienia przez beneficjenta któregokolwiek z tych warunków środki z tytułu pomocy mogą być wypłacone w części dotyczącej operacji lub jej etapu, które zostały zrealizowane zgodnie z tymi warunkami. Taka częściowa wypłata może nastąpić tylko w sytuacji gdy cel operacji został osiągnięty lub może zostać osiągnięty do dnia złożenia wniosku o płatność ostateczną. Zatem, jeżeli ten cel nie został osiągnięty lub nie może zostać osiągnięty w powyższym terminie, wypłata pomocy, nawet częściowa, nie może nastąpić. W takiej sytuacji odmawia się w drodze decyzji wypłaty tej pomocy. Takie rozstrzygnięcie powinno również nastąpić, nawet jeżeli cel operacji nie został osiągnięty lub nie może zostać osiągnięty w wymaganym terminie na skutek wystąpienia okoliczności siły wyższej lub wyjątkowej okoliczności. Wystąpienie tych okoliczności stanowi bowiem przesłankę do niedokonywania zwrotu otrzymanych płatności, zgodnie z art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 368 z 23.12.2006, str. 15, z późn. zm.). Jeżeli natomiast, pomimo wystąpienia okoliczności siły wyższej lub wyjątkowej okoliczności, cel operacji został osiągnięty, nawet w przypadku gdy w następstwie wystąpienia tych okoliczności został zniweczony, lub może zostać osiągnięty w wymaganym terminie, to beneficjent powinien otrzymać środki z tytułu pomocy.

Wystąpienie okoliczności siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności może prowadzić również do niemożności złożenia przez beneficjenta pierwszego wniosku o płatność w terminie 24 miesięcy od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu pomocy, zgodnie odpowiednio z § 14 ust. 1 albo § 16 ust. 1 powyższych rozporządzeń Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W takiej sytuacji, zgodnie odpowiednio z § 15 ust. 2 albo § 17 ust. 2 powyższych rozporządzeń Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, stwierdza się wygaśnięcie, jako bezprzedmiotowej, decyzji o przyznaniu pomocy, co skutkuje tym, że beneficjent nie otrzyma żadnej pomocy, nawet gdyby możliwe było osiągnięcie celu operacji w wymaganym terminie. Podobna sytuacja może wystąpić również w sytuacji określonej w § 14 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa przez scalanie gruntów” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zgodnie z którym decyzję o przyznaniu pomocy wydaje się z zastrzeżeniem wszczęcia przez beneficjenta w terminie 24 miesięcy od dnia doręczenia tej decyzji postępowania scaleniowego, chyba że warunek ten był spełniony w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy. W przypadku niedopełnienia tego warunku przez beneficjenta, organ pierwszej instancji powinien, zgodnie z art. 162 § 1 pkt 2 KPA, stwierdzić wygaśnięcie tej decyzji. Dlatego również w tym przypadku, jeżeli beneficjent nie mógł wszcząć postępowania scaleniowego w wymaganym terminie na skutek wystąpienia okoliczności siły wyższej lub wyjątkowej okoliczności, nie otrzyma żadnej pomocy.

Biorąc pod uwagę powyższe podjęto pracę nad zmianą rozporządzeń dla działania „Poprawienie i rozwijanie infrastruktury...” polegającą na umożliwieniu wydłużenia tych terminów w uzasadnionych sytuacjach tj. wystąpienie siły wyższej.

3. Możliwość odstąpienia od czynności kontrolnych.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013)

W przypadku PROW 2007-2013, dla niektórych działań w ramach osi 2 i 4, objętych tytułem I, zgodnie z art. 14 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1975/2006 z dnia 7 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w zakresie wprowadzenia procedur kontroli, jak również wzajemnej zgodności w odniesieniu do środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich (Dz. Urz. UE L 368 z 23.12.2006, str. 74, z późn. zm.), kontrole na miejscu są rozłożone w roku zgodnie z analizą ryzyka związanego z różnymi zobowiązaniami w ramach każdego działania i obejmują wszystkie zobowiązania i obowiązki beneficjenta, które mogą być sprawdzone podczas wizytacji.

Dla działań w ramach osi 1 i osi 3 i pozostałych działań w ramach osi 2 i 4, objętych zakresem tytułu II rozporządzenia 1975/2006, zgodnie z art. 26 ust. 4, ww. rozporządzenia, kontrole administracyjne wniosków odnoszące się do operacji inwestycyjnych obejmują przynajmniej jedną wizytację operacji będącej przedmiotem wsparcia lub miejsca inwestycji w celu weryfikacji jej realizacji. Państwa członkowskie mogą zdecydować o nieprzeprowadzaniu takich wizytacji w odniesieniu do mniejszych inwestycji lub jeżeli uznają, że istnieje małe ryzyko, że warunki dotyczące otrzymania pomocy nie są spełnione lub że inwestycja nie jest w rzeczywistości realizowana.

Przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przeprowadzania kontroli na miejscu i wizytacji w miejscu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 168, poz. 1181 oraz z 2009 r. Nr 210, poz. 1622), stanowią, że wizytacja w miejscu jest przeprowadzana w przypadku wszystkich operacji inwestycyjnych, dla których określona we wniosku o przyznanie pomocy lub przyznana kwota pomocy:

- wynosi co najmniej 35% maksymalnej kwoty pomocy w ramach danego działania albo

- przekracza kwotę 500 000 zł w przypadku działań, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 5, 6 i 16 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o wspieraniu”, a także w przypadku działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 19 ustawy o wspieraniu, w zakresie operacji dotyczących gospodarki wodnościekowej oraz wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych;

- a w przypadku działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 22 ustawy o wspieraniu, wizytacja w miejscu jest przeprowadzana w odniesieniu do operacji inwestycyjnych realizowanych przez lokalne grupy działania w ramach projektu współpracy, jeżeli suma kwot pomocy wynikających z wniosków o przyznanie pomocy złożonych przez te lokalne grupy działania oraz przyznanych tym lokalnym grupom działania w związku z realizacją tego projektu współpracy wynosi co najmniej 35 % wysokości środków przewidzianych na to działanie obliczonych łącznie dla tych lokalnych grup działania na podstawie § 2 ust. 1 pkt 5 lit. b rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 103, poz. 659).

Można odstąpić od przeprowadzenia wizytacji w miejscu w przypadku operacji, o których mowa powyżej, jeżeli ryzyko, że nie zostaną spełnione warunki przyznania

lub wypłaty pomocy albo że będą one realizowane niepoprawnie, jest niewielkie. Wizytację w miejscu przeprowadza się również w przypadku, gdy istnieją uzasadnione wątpliwości co do spełnienia warunków przyznania lub wypłaty pomocy, albo co do poprawnego realizowania operacji.

Zarówno przepisy Unii Europejskiej jak i przepisy krajowe nie przewidują zatem możliwości odstąpienia od przeprowadzania kontroli na miejscu, wizytacji w miejscu w ramach działań PROW 2007-2013 z powodu wystąpienia okoliczności siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, w tym powodzi.

Niezależnie od powyższego, należy podkreślić, że w przypadku działań objętych zakresem tytułu I rozporządzenia 1975/2006, jeśli rolnik nie był w stanie wypełnić swych zobowiązań w wyniku siły wyższej lub okoliczności nadzwyczajnych, o których mowa w art. 31 rozporządzenia (WE) nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r. ustanawiającego wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiającego określone systemy wsparcia dla rolników, zmieniającego rozporządzenia (WE) nr 1290/2005, (WE) nr 247/2006, (WE) nr 378/2007 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1782/2003, zachowuje prawo do pomocy w odniesieniu do obszaru lub zwierząt kwalifikowalnych w momencie wystąpienia siły wyższej lub okoliczności nadzwyczajnych. Natomiast odnośnie do działań objętych zakresem tytułu II rozporządzenia 1975/2006, w przypadku niewykonania niektórych zobowiązań z powodu zaistnienia okoliczności o charakterze siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, określonych w art. 47 rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), od beneficjenta PROW 2007-2013 może nie być wymagany częściowy lub pełny zwrot otrzymanej pomocy. Przypadki siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności są zgłaszane przez beneficjenta lub przez upoważnioną przez niego osobę na piśmie właściwemu organowi, wraz z odpowiednimi dowodami wystarczającymi dla właściwych organów, w ciągu 10 dni roboczych od dnia, w którym beneficjent lub upoważniona przez niego osoba są w stanie dokonać tej czynności.

Biorąc pod uwagę powyższe, nie jest możliwe odstąpienie od przeprowadzania kontroli na miejscu, wizytacji w miejscu w ramach PROW 2007-2013. Podkreślenia wymaga fakt, że przeprowadzenie czynności kontrolnych w przypadku wystąpienia okoliczności siły wyższej jest konieczne chociażby z uwagi na potrzebę potwierdzenia, że określone okoliczności siły wyższej wystąpiły, a realizacja operacji lub osiągnięcie jej celu jest niemożliwe w wyniku wystąpienia tych okoliczności.

II. Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”.

Obecnie przeprowadzane są również kontrole u beneficjentów działań SPO „Restrukturyzacja...”. Są to kontrole w okresie związania celem, tj. w 5-letnim okresie od dnia dokonania ostatniej płatności na rzecz beneficjenta, mające na celu sprawdzenie wywiązywania się beneficjentów z zobowiązań zawartych w umowie/decyzji o dofinansowanie projektu.

Należy podkreślić, że w przypadku niewykonania co najmniej jednego ze zobowiązań, z powodu zaistnienia okoliczności o charakterze siły wyższej, określonych w załączniku nr 9 do Uzupełnienia SPO „Restrukturyzacja...”, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 r. w sprawie Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” (Dz. U. Nr 207, poz. 2117 z późn. zm.), beneficjent SPO „Restrukturyzacja...” może zostać całkowicie lub częściowo

zwolniony z wykonania tego zobowiązania lub może ulec zmianie termin jego wykonania. O zwolnienie z wykonania co najmniej jednego ze zobowiązań lub zmianę terminu wykonania zobowiązań, Beneficjent występuje z pisemnym wnioskiem w terminie 30 dni roboczych od dnia zaistnienia okoliczności o charakterze siły wyższej lub od dnia, w którym istnieje możliwość złożenia takiego wniosku.

Zatem przeprowadzane przez Instytucje Wdrażające kontrole w okresie związania celem u beneficjentów objętych skutkami powodzi będą potwierdzeniem, że w wyniku wystąpienia określonych okoliczności siły wyższej, niemożliwa stała się realizacja przez beneficjenta danych zobowiązań lub niemożliwe jest zachowanie celu projektu.

III. Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004 – 2006

W zakresie działań PROW 2004-2006, wybór gospodarstw do kontroli jak i kontrole na miejscu są wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 2419/2001 z dnia 11 grudnia 2001 r. ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli niektórych wspólnotowych systemów pomocy ustanowionych rozporządzeniem Rady (EWG) nr 3508/92. Przepisy w tym zakresie nie przewidują możliwości odstąpienia od przeprowadzania kontroli na miejscu w ramach działań PROW 2004 - 2006 z powodu wystąpienia okoliczności siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, w tym powodzi. Natomiast wnioskodawca nie ma obowiązku zwrotu otrzymanej pomocy w przypadku wystąpienia siły wyższej, zgodnie z art. 39 rozporządzenia Komisji (WE) nr 817/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR). W związku z tym beneficjent może zostać zwolniony częściowo lub całkowicie z wykonania zobowiązania, jeśli potwierdzi wystąpienie siły wyższej w swoim gospodarstwie, w ciągu 10 dni roboczych od dnia, w którym jest w stanie dokonać takiego zgłoszenia.

PODSEKRETARZ STANU

Tadeusz Nalewajk